

telen lemondani az álláspontjáról, amelyet indulatai foglaltattak el vele” (279.). A felügyelő-vádlók a lelkiismeret és erkölcs mozgatórugóival mintha nem lennének teljesen tisztában. Mindig lesz olyan személy (remélhetőleg), aki önmaga szeretné szempontrendszerét megalakítani. A filozófus a folyamat elmaradását, másra testálását véteknek fogja fel: „[d]e amikor fölényesen egy ember tisztességéről és sorsáról nyilatkozik, vétkessé válik, ha nem folyamodik semmilyen alapvető és elérhető eszközhöz, hogy megbizonyosodjon róla, helyesen nyilatkozott-e” (228).

A vádlók ugyanakkor nem egy esetben, így a Rousseau által leírtnál is, szeretnének erkölcsileg magasabb régiókat magukénak. Tettük velejárója a nyilvánosság előtti jó színben feltűnés, a bocsánatban vagy a kegyelemben részesítés színre vitele. Számukra a gondot az okozza, hogy a megbocsátás és a kegyelem leereszkedő gyakorlásához szükséges a megelőző kérelem: „a kegyelem, mint bármilyen más adomány, a fogadó fél feltételezett beleegyezésével lesz legitim [...] nem létezik körmönfontabb zsarnokság, mint erővel kényszeríteni egy embert, hogy akarata ellenére váljék lekötelezettünké, s méltatlanul kiforgatjuk ezt a szót, ha egy erőszakos bánásmódról alkalmazzuk, amely kegyetlenebb, mint a fenyítés” (86). Az idézetből kiolvasható: hiába állítja a vád közege a filozófust szörnyetegnek, a brutalitás mégis az ő jegyük marad.

Rousseau *Jean-Jacques bírója* című művét értelmezve a mai befogadó számára tehát nem az bír a legnagyobb tétellel, hogy a XVIII. századi filozófus személyiségjegyeit helyesen ítéli-e meg, hanem sokkal inkább az, felismer-e társadalmi jelenségeket, képes-e önálló véleményformálásra. A Typotex Kiadó tehát ismételten fontos könyvet jelentett meg.

